

УДК 341.3

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v104.2024.5>

С. В. Вилков

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ КВАЗІСУДОВИХ ОРГАНІВ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ ЯК ПРОТИПРАВНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Постановка проблеми. Проблема квазісудових органів на тимчасово окупованих територіях України є актуальною в умовах триваючої окупації Криму, Донецької та Луганської областей. Такі органи, утворені окупаційними адміністраціями, функціонують без належної правової основи та імітують діяльність офіційних судів, а їх діяльність супроводжується системними порушеннями прав людини, відсутністю справедливого судового розгляду, а також використанням як інструменту політичного впливу та контролю над населенням. Станом на сьогодні, Україна стикається з викликами щодо ефективного реагування на протиправну діяльність цих структур, притягнення винних до відповідальності, а також забезпечення прав громадян на окупованих територіях. Проблема також має міжнародний аспект, адже така практика порушує міжнародне гуманітарне право і загрожує регіональній стабільності. Відсутність належних механізмів протидії квазісудовим практикам ускладнює процес відновлення правопорядку та реінтеграції цих територій.

Мета статті полягає в аналізі діяльності квазісудових органів, створених на тимчасово окупованих територіях України, їх впливу на правову систему держави, права громадян та міжнародний правопорядок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Було проаналізовано нормативно-правові акти та публікації, що стосуються питань квазісудових органів на тимчасово окупованих територіях, зокрема праці Драган О., Нестеровича В., Олешко Н. та інших.

Виклад основного матеріалу. Термін «квазісудові органи» в юридичній науці використовується для позначення структур, які виконують функції судових органів без належної правової підстави або в обхід встановлених законодавством процедур. Аналіз цього поняття вказує на те, що такі органи імітують зовнішні ознаки судової влади, але не відповідають критеріям легітимності та законності. Вони часто виникають в умовах політичної нестабільності або окупації, де офіційна судова система не може функціонувати належним чином або свідомо заміщується незаконними структурами.

Відмінності між законними судовими інституціями та квазісудовими структурами є суттєвими, адже законні судові органи діють на підставі Конституції та законів держави, їх діяльність регулюється чіткими правовими нормами, вони незалежні та неупереджені. Натомість квазісудові органи не мають законного мандату, їхні рішення не ґрунтуються на загальноновизнаних правових принципах, а часто підпорядковуються політичним чи військовим цілям тих, хто контролює територію. Ознаки та критерії ідентифікації квазісудових органів включають відсутність

легітимної правової основи, порушення процедур призначення суддів, залежність від окупаційних чи сепаратистських режимів, а також невідповідність їх діяльності міжнародним стандартам правосуддя.

На тимчасово окупованих територіях України, зокрема в Донецькій та Луганській областях, а також в Криму, були створені квазісудові органи, які імітують діяльність законних судів. Організаційна структура цих органів часто копіює офіційну судову систему, але процедурі призначення «суддів» та «прокурорів» відсутня легітимність. Призначення здійснюється окупаційними адміністраціями, які не мають жодного визнання, окрім країни-агресора та її сателітами. Основні функції та компетенції цих органів спрямовані на забезпечення тотального контролю над населенням, легітимізацію окупаційної влади та переслідування осіб, які виявляють незгоду або становлять загрозу для режиму.

Аналіз подібних структур в інших регіонах світу, таких як Придністров'я, Абхазія та Південна Осетія, показує схожість у методах створення та функціонування квазісудових органів. У цих регіонах також спостерігається відсутність визнання з боку міжнародної спільноти, залежність судових структур від нелегітимних режимів та порушення прав людини. Порівняльний аналіз з ситуацією в Україні дозволяє виявити спільні риси, такі як використання судової системи як інструменту політичного впливу та контроль над населенням. Висновки щодо спільних рис та відмінностей підкреслюють необхідність міжнародної співпраці у протидії незаконним судовим практикам та захисті прав людини в умовах окупації.

Міжнародні конвенції та зобов'язання держав відіграють ключову роль у регулюванні питань окупації та забезпечення правосуддя на окупованих територіях. Одним із основних документів, що встановлюють норми поведінки держав у випадку окупації, є Женевські конвенції 1949 року та додаткові протоколи до них [1].

Зокрема, Четверта Женевська конвенція «Про захист цивільного населення під час війни» передбачає обов'язки окупаційної держави щодо забезпечення гуманітарного захисту цивільного населення, зокрема недопущення дискримінації, поваги до особистості та майна громадян [2].

Гаазькі конвенції 1907 року встановлюють закони та звичаї сухопутної війни, де визначено права та обов'язки окупаційної влади. Вони зобов'язують окупаційну державу поважати діючі закони країни, підтримувати громадський порядок і безпеку, а також забезпечувати функціонування судових та адміністративних органів [3]. Ці міжнародні договори створюють правову рамку, яка має на меті мінімізувати негативні наслідки окупації для населення та забезпечити дотримання основних прав і свобод.

Зобов'язання держав щодо забезпечення прав людини в умовах окупації також підкріплені іншими міжнародними документами, такими як Міжнародний пакт про громадянські та політичні права [4] та Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [5]. Держави повинні гарантувати, що навіть в умовах окупації права людини не будуть порушені, а всі особи матимуть доступ до справедливого суду та захисту своїх прав.

Роль міжнародного гуманітарного права є критичною у цьому контексті, оскільки воно встановлює норми поведінки під час збройних конфліктів, спрямо-

вані на захист осіб, які не беруть або перестали брати участь у воєнних діях. Порушення цих норм можуть кваліфікуватися як воєнні злочини, що тягне за собою міжнародну відповідальність для осіб та держав, причетних до таких дій. Конкретні випадки включають незаконні затримання, тортури, відмову в доступі до справедливого суду та інші форми репресій проти цивільного населення. Такі дії не лише порушують міжнародні норми, але й призводять до серйозних гуманітарних наслідків для жителів окупованих територій.

Аналіз звітів міжнародних правозахисних організацій, таких як Amnesty International та Human Rights Watch, підтверджує систематичність та серйозність цих порушень. Звіти містять документовані свідчення про випадки тортур, незаконних затримань та інших форм зловживань, що вимагає негайної реакції міжнародної спільноти [6].

Діяльність квазісудових органів має негативний вплив на міжнародні відносини. Погіршення дипломатичних відносин між державами відбувається через невизнання легітимності таких органів та засудження їх діяльності як порушення міжнародного права. Це призводить до введення санкцій, обмеження співпраці та інших заходів, спрямованих на тиск на державу-окупанта. Нелегітимна діяльність квазісудових органів сприяє ескалації конфлікту, підриває зусилля щодо мирного врегулювання та створює передумови для подальших порушень міжнародного права. Це може мати довготривалі наслідки для всього регіону, включаючи зростання напруженості та нестабільності.

Реакція міжнародної спільноти на легалізацію таких органів включає офіційні заяви, резолюції та інші дипломатичні заходи. Організації, такі як ООН, ОБСЄ та Рада Європи, неодноразово висловлювали занепокоєння з приводу ситуації на окупованих територіях України, закликаючи до поваги міжнародного права та прав людини. Резолюції та заяви міжнародних організацій мають важливе значення для формування міжнародної позиції щодо проблеми. Вони відображають консенсус міжнародної спільноти про неприйнятність порушень та встановлюють рамки для можливих заходів реагування.

Оцінка ефективності міжнародних механізмів реагування є складним завданням. З одного боку, дипломатичний тиск та санкції можуть обмежити можливість держави-окупанта продовжувати протиправну діяльність. З іншого боку, відсутність механізмів прямого примусу обмежує здатність міжнародної спільноти впливати на ситуацію. Необхідність удосконалення міжнародних інструментів реагування стає очевидною в контексті сучасних викликів міжнародному праву та безпеці.

Легалізація квазісудових органів на тимчасово окупованих територіях України спричиняє серйозні юридичні наслідки як на національному, так і на міжнародному рівнях. Аналіз українського законодавства щодо незаконних судових установ вказує на чітку заборону створення та функціонування будь-яких органів, що імітують судову владу без відповідного правового мандату. Конституція України визначає судову систему як єдину та неподільну, а будь-які спроби створити альтернативні судові органи є протиправними та підпадають під кримінальну відповідальність.

Кримінально-правова оцінка діяльності квазісудових органів базується на положеннях Кримінального кодексу України, який передбачає відповідальність за узурпацію владних повноважень, створення незаконних збройних формувань та інші дії, що загрожують державному суверенітету та територіальній цілісності. Діяльність осіб, які беруть участь у роботі таких органів, може бути кваліфікована як співучасть у злочинних діях проти держави, що тягне за собою серйозні покарання, включаючи довічне позбавлення волі. Зазначені дії, як правило, кваліфікуються за такими статтями Кримінального кодексу України: стаття 109, яка передбачає відповідальність за дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади; стаття 110, яка стосується посягання на територіальну цілісність і недоторканність України; стаття 111, що передбачає покарання за державну зраду, зокрема для громадян України, які сприяють окупаційному режиму [7].

Відповідність діяльності квазісудових органів міжнародному праву також викликає значні сумніви. Згідно з нормами міжнародного гуманітарного права, зокрема Женевських конвенцій, окупаційна влада зобов'язана поважати діюче законодавство окупованої держави та не має права змінювати його, за винятком випадків, коли це абсолютно необхідно для безпеки або забезпечення належного управління територією. Створення квазісудових органів без згоди законної влади є порушенням цих норм і може бути розглянуте як воєнний злочин.

Особи, які беруть участь у роботі квазісудових органів, несуть персональну юридичну відповідальність за свої дії. Це стосується «суддів», «прокурорів», «адвокатів» та інших учасників, які свідомо діють в рамках незаконних структур. Можливість притягнення до кримінальної відповідальності таких осіб не обмежується територією України; вони можуть бути оголошені в міжнародний розшук через Інтерпол та інші механізми міжнародної співпраці.

Прецеденти судових рішень щодо осіб, залучених до діяльності квазісудових органів, вже мають місце в українській судовій практиці, зокрема, деякі особи були засуджені за участь у незаконних судових установах, що не лише підтверджує рішучість держави у протидії таким протиправним діям, але й демонструє ефективність національної правової системи у забезпеченні верховенства права. Ці судові рішення мають не лише каральний характер, спрямований на відновлення справедливості через покарання винних, але й превентивний аспект, оскільки сприяють запобіганню подальшому поширенню нелегітимних судових практик шляхом формування відповідного правового прецеденту.

Для жителів тимчасово окупованих територій наслідки функціонування квазісудових органів є особливо складними та багатовимірними, адже правова невизначеність і систематичні порушення прав громадян стають повсякденністю, оскільки люди позбавлені можливості звернутися до незалежного та неупередженого суду, а їхні права на захист, справедливий судовий розгляд та інші фундаментальні свободи регулярно порушуються. Визнання документів та рішень квазісудових органів є проблематичним як на національному, так і на міжнародному рівнях, що призводить до виникнення юридичних колізій та суттєво ускладнює правове становище громадян, які опиняються в ситуації правового вакууму.

Вплив на соціально-економічні права населення також є значним та негативним, адже без належного правового захисту люди стикаються з численними проблемами у сфері власності, трудових відносин, соціального забезпечення та інших аспектах повсякденного життя, що призводить до погіршення рівня життя, зростання соціальної напруженості та відчуження населення від державних інституцій. Це, в свою чергу, підриває основи соціальної стабільності та перешкоджає процесам реінтеграції та відновлення територіальної цілісності.

Висновки для української правової системи є очевидними та невідкладними: необхідно активно застосовувати національне законодавство для ефективного притягнення до відповідальності осіб, залучених до діяльності квазісудових органів, а також посилювати співпрацю з міжнародними інституціями з метою забезпечення верховенства права та дотримання міжнародно-правових норм. Це включає як інтенсивну правозастосовну діяльність, так і удосконалення законодавчої бази для ефективної протидії таким протиправним явищам; лише комплексний підхід, що поєднає національні та міжнародні механізми, дозволить відновити правопорядок на тимчасово окупованих територіях та забезпечити належний захист прав і свобод громадян.

Національні механізми протидії діяльності квазісудових органів є фундаментально важливими для відновлення верховенства права на тимчасово окупованих територіях України; законодавчі ініціативи України щодо окупованих територій спрямовані на створення ефективної правової бази, яка б забезпечувала захист прав громадян та протидіяла нелегітимним утворенням. Зокрема, було прийнято низку законів, які визначають правовий статус цих територій, регулюють питання громадянства, соціального захисту та встановлюють відповідальність за співпрацю з окупаційними адміністраціями, що має на меті забезпечення цілісності правового поля держави та недопущення легалізації протиправних структур. Наприклад, Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» встановлює особливий правовий режим та передбачає заходи з реінтеграції [8].

Діяльність правоохоронних органів, спрямована на документування злочинів, є фундаментальною для ефективного притягнення до кримінальної відповідальності осіб, причетних до функціонування квазісудових органів, оскільки без належно зібраних та задокументованих доказів неможливо забезпечити справедливий судовий процес. Служба безпеки України, Національна поліція, прокуратура та інші правоохоронні органи, активно займаються збиранням доказів порушень прав людини, військових злочинів та інших протиправних дій, що включає в себе опитування свідків, збирання речових доказів, а також співпрацю з міжнародними організаціями та правозахисними інституціями для координації зусиль та обміну інформацією. Таке всеосяжне документування є необхідним не лише для національних судів, але й для потенційних міжнародних трибуналів, які можуть розглядати ці справи в контексті міжнародного права.

Розробка стратегій реінтеграції та відновлення правопорядку на тимчасово окупованих територіях є складним і багатограним процесом, що охоплює не лише юридичні аспекти, пов'язані з відновленням дії національного законодавства

та правової системи, але й соціально-економічні, культурні та гуманітарні компоненти, які мають забезпечити стале відновлення регіону та його інтеграцію в загальнодержавний простір. Держава розробляє комплексні програми, що включають відновлення інфраструктури, забезпечення соціальних послуг, реабілітацію постраждалих осіб та інші заходи, спрямовані на покращення якості життя населення. Особливу увагу приділяється створенню умов для повернення внутрішньо переміщених осіб та забезпеченню їхніх прав, що є критично важливим для відновлення соціальної згуртованості та нормалізації суспільних відносин.

Міжнародні санкції та обмеження відіграють значну роль у стримуванні протиправної діяльності на окупованих територіях, оскільки вони створюють економічний та політичний тиск на державу-окупанта, змушуючи її переглянути свою політику та дотримуватися міжнародно-правових норм. Санкції можуть включати заморожування активів, заборону на в'їзд для певних осіб, обмеження у сферах торгівлі та фінансів, що негативно впливає на економіку та політичну еліту держави-агресора. Аналіз ефективності введених санкцій проти держави-окупанта та окремих осіб свідчить про те, що, хоча вони не завжди призводять до негайних змін у поведінці агресора, проте мають суттєвий вплив на його економічну стабільність та можуть сприяти довгостроковим змінам у зовнішньополітичному курсі.

Пропозиції, спрямовані на посилення міжнародного тиску на державу-окупанта, передбачають не лише розширення санкційного списку та посилення контролю за їх належним виконанням, але й активізацію дипломатичних зусиль для досягнення ізоляції цієї держави на міжнародній арені. При цьому особливо важливим є залучення міжнародних судових інституцій для розгляду злочинів, вчинених на тимчасово окупованих територіях, що сприятиме встановленню справедливості та невідворотності покарання за порушення міжнародного права.

Роль громадськості та міжнародних адвокаційних кампаній є невід'ємною та суттєвою складовою протидії легалізації квазісудових органів, оскільки вплив громадської думки на формування міжнародної політики проявляється через систематичний правовий тиск на уряди інших держав та міжнародні організації з метою спонукання їх до прийняття більш жорстких заходів щодо держави-окупанта.

Діяльність неурядових та правозахисних організацій сприяє систематичному документуванню порушень прав людини, наданню необхідної допомоги постраждалим та інформуванню міжнародної спільноти про актуальну ситуацію на окупованих територіях; зокрема, ці організації проводять ґрунтовні дослідження, публікують аналітичні звіти, організовують конференції та інші заходи, спрямовані на привернення уваги до проблеми та мобілізацію міжнародної підтримки.

Ефективність інформаційних кампаній проявляється у формуванні негативного іміджу держави-агресора на міжнародній арені, мобілізації громадської підтримки та безпосередньому впливі на рішення політиків. При цьому соціальні мережі, медіа та інші комунікаційні платформи активно використовуються для поширення достовірної інформації та закликів до дії з боку громадянського суспільства.

Сценарії відновлення правопорядку на тимчасово окупованих територіях передбачають комплексний та багатовимірний підхід, що включає можливі шляхи

реінтеграції цих територій до складу України через поєднання політико-дипломатичних зусиль, посилення обороноздатності та тісної співпраці з міжнародними партнерами;. Мирне врегулювання залишається пріоритетним напрямом, але воно повинно неодмінно базуватися на повазі до суверенітету та територіальної цілісності України, як це передбачено нормами міжнародного права.

Відновлення повноцінної діяльності законних судових органів є критично важливим для забезпечення ефективного правосуддя та верховенства права. Це передбачає не лише призначення кваліфікованих суддів і відновлення судової інфраструктури, але й забезпечення доступу громадян до правничої допомоги та достовірної інформації. Особлива увага повинна бути приділена підвищенню довіри населення до судової системи через впровадження принципів прозорості, підзвітності та незалежності судової влади.

Роль міжнародної допомоги у процесі відбудови правової системи не можна недооцінювати, оскільки міжнародні організації здатні надати необхідну експертну підтримку, фінансові ресурси та сприяти впровадженню найкращих світових практик структурних реформ у сфері правосуддя.

У підсумку, протидія легалізації квазісудових органів на тимчасово окупованих територіях України потребує скоординованих та всебічних зусиль як на національному, так і на міжнародному рівнях. Законодавчі ініціативи, ефективна діяльність правоохоронних органів, впровадження міжнародних санкцій, активна позиція громадянського суспільства та розробка стратегічних планів реінтеграції є ключовими компонентами ефективної стратегії. Відновлення правопорядку та верховенства права виступає не лише юридичним обов'язком держави перед своїми громадянами та міжнародною спільнотою, але й моральним імперативом, який має бути виконаний для досягнення справедливості. Тільки комплексний та послідовний підхід дозволить забезпечити стійкий мир та повагу до прав людини на всій території України, що є фундаментальною умовою для сталого розвитку та процвітання держави.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У статті було визначено, що квазісудові органи, створені на тимчасово окупованих територіях України, є нелегітимними структурами, які порушують як національне, так і міжнародне право. Їх діяльність супроводжується системними порушеннями прав людини, створює юридичну невизначеність і посилює соціально-економічні проблеми на цих територіях. Аналіз показав, що такі органи діють як інструмент політичного контролю окупаційних адміністрацій, що унеможлиблює забезпечення справедливого правосуддя для місцевого населення. Ефективна протидія цьому явищу потребує комплексного підходу, який поєднує національні заходи (законодавчі ініціативи, судову практику, діяльність правоохоронних органів) та міжнародну співпрацю (санкції, міжнародний тиск, судові процеси).

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення впливу діяльності квазісудових органів на соціально-економічний стан населення окупованих територій, що дозволить краще зрозуміти масштаб проблеми. Важливим є також аналіз практики міжнародних судів у подібних ситуаціях з метою адаптації таких підходів до українського контексту. Варто розробити рекомендації щодо вдосконалення

законодавства для ефективної протидії квазісудовим практикам і захисту прав громадян. Дослідження можуть охоплювати механізми впливу інформаційних кампаній на формування громадської думки про нелегітимність таких структур. Крім того, необхідно поглибити вивчення можливостей залучення міжнародних інституцій для підтримки правосуддя та відновлення верховенства права на окупованих територіях. Ці аспекти сприятимуть формуванню стратегії реінтеграції та забезпеченню справедливості в умовах воєнного стану.

Література

1. Питання виконання Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 31.05.2022 № 434-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/434-2022-p#Text>.
2. Конвенція про захист цивільного населення під час війни (укр/рос) : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 12.08.1949 : станом на 23 лют. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.
3. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї : Положення про закони і звичаї війни на суходолі : Конвенція Україна від 18.10.1907. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Пакт Орг. Об'єдн. Націй від 16.12.1966 : станом на 19 жовт. 1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
6. World Report 2024: Rights Trends in Україна. *Human Rights Watch*. URL: <https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/ukraine#028c55>.
7. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III : станом на 1 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
8. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII : станом на 19 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
9. Драган О. Права та свободи громадян на тимчасово окупованих територіях: діяльність органів прокуратури. *Наука і техніка сьогодні*. 2024. № 2(30). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2\(30\)-36-45](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-2(30)-36-45).
10. Нестерович В. Ф. Верховенство права та забезпечення прав людини на тимчасово окупованих територіях України. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія»*. 2017. Т. 200. С. 85–92.
11. Олешко Н. Прояви геноциду українського народу на тимчасово окупованих рашистами територіях України (2022-2023 рр.). *InterConf*. 2023. № 34(159). С. 176–185. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.06.2023.017>.

Анотація

Вилков С. В. Легалізація квазісудових органів на тимчасово окупованих територіях України як протиправна діяльність. – Стаття.

Стаття присвячена аналізу феномену квазісудових органів, які функціонують на тимчасово окупованих територіях України, зокрема у Донецькій, Луганській областях та Криму. Такі органи виконують функції судової влади без належної правової основи, порушуючи національне законодавство та міжнародні правові норми. Вони створюються окупаційними адміністраціями та використовуються як інструмент політичного впливу, контролю над населенням і легітимізації окупаційного режиму. У статті детально розглядається теперішній стан проблеми, її вплив на правову систему України, права громадян та міжнародний правопорядок.

У рамках дослідження здійснено класифікацію ознак квазісудових органів, зокрема їх нелегітимного характеру, залежності від окупаційної влади, невідповідності міжнародним стандартам правосуддя та системних порушень прав людини. Також проведено аналіз структурної організації таких органів, процедур призначення «суддів» та їхньої діяльності. У статті висвітлено вплив цих органів на

соціально-економічне становище населення, яке стикається з правовою невизначеністю, відсутністю доступу до справедливого суду, порушенням права власності та інших фундаментальних свобод.

Проведено порівняльний аналіз ситуації в Україні з аналогічними випадками у світі, зокрема в Придністров'ї, Абхазії та Південній Осетії. Здійснено огляд міжнародних правових документів, таких як Женевські та Гаазькі конвенції, які регламентують поведінку окупаційної влади та визначають правові зобов'язання щодо забезпечення прав людини на окупованих територіях. Особливу увагу приділено правовій відповідальності осіб, причетних до діяльності квазісудових органів.

На національному рівні пропонується вдосконалення законодавчої бази для притягнення винних до відповідальності, активізація роботи правоохоронних органів із документування злочинів та реалізація програм реінтеграції. На міжнародному рівні акцентується на важливості посилення санкцій, активізації роботи міжнародних судових інституцій та залучення міжнародної спільноти до моніторингу й реагування на порушення прав людини.

У підсумку, стаття наголошує на необхідності комплексного підходу до вирішення проблеми, що включає як національні, так і міжнародні механізми, спрямовані на відновлення верховенства права та забезпечення прав і свобод громадян на окупованих територіях.

Ключові слова: квазісудові органи, тимчасово окуповані території, міжнародне право, права людини, реінтеграція, правосуддя, правова відповідальність.

Summary

Vylkov S. V. Legalization of quasi-judicial bodies in the temporarily occupied territories of Ukraine as an illegal activity. – Article.

The article is devoted to the analysis of the phenomenon of quasi-judicial bodies functioning in the temporarily occupied territories of Ukraine, particularly in Donetsk, Luhansk regions, and Crimea. These bodies perform judicial functions without proper legal grounds, violating national legislation and international legal norms. They are established by occupying administrations and are used as instruments of political influence, population control, and legitimization of the occupation regime. The article thoroughly examines the current state of the issue, its impact on Ukraine's legal system, citizens' rights, and international legal order.

The study classifies the features of quasi-judicial bodies, including their illegitimate nature, dependency on the occupying power, non-compliance with international standards of justice, and systematic violations of human rights. The article also analyzes the organizational structure of such bodies, the procedures for appointing "judges", and their activities. It highlights the impact of these bodies on the socio-economic situation of the population, which faces legal uncertainty, lack of access to fair trials, violations of property rights, and other fundamental freedoms.

A comparative analysis of the situation in Ukraine with similar cases globally, particularly in Transnistria, Abkhazia, and South Ossetia, has been conducted. A review of international legal documents, such as the Geneva and Hague Conventions, which regulate the conduct of occupying powers and define legal obligations for ensuring human rights in occupied territories, has been undertaken. Special attention is given to the legal responsibility of individuals involved in the activities of quasi-judicial bodies.

At the national level, it is proposed to improve the legislative framework to prosecute perpetrators, enhance the work of law enforcement agencies in documenting crimes, and implement reintegration programs. At the international level, the importance of strengthening sanctions, intensifying the work of international judicial institutions, and engaging the international community in monitoring and responding to human rights violations is emphasized.

In conclusion, the article highlights the need for a comprehensive approach to addressing the problem, which includes both national and international mechanisms aimed at restoring the rule of law and ensuring the rights and freedoms of citizens in the occupied territories.

Key words: quasi-judicial bodies, temporarily occupied territories, international law, human rights, reintegration, justice, legal responsibility.